

Klasifikace vstupů ekonomické analýzy

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Klasifikace vstupů ekonomické analýzy

výrobní faktory

II

kapitál, práce a přírodní zdroje

↓

peněžní vyjádření

Výnosy

Energetické výroby získávají výnosy prodejem zboží a služeb

- elektřina
- teplo

Roční výnos se počítá jako součin

- roční produkce – MWh/rok, GJ/rok
- měrné ceny – Kč/MWh, Kč/GJ

Oba tyto parametry se mohou v čase měnit

Roční produkce

- může být zadána investorem
- dá se vypočítat ze zadaného instalovaného výkonu a očekávaného využití zdroje
- musí se určit na základě analýzy trhu resp. potenciálního odběru

Roční produkce

Diagramy odběru

elektřiny →

tepla ←

Roční produkce

Diagramy trvání

odběru elektřiny →

odběru tepla ←

plocha pod diagramem = roční odběr

Roční produkce

Současnost odběru / výroby elektřiny a tepla

možný problém:

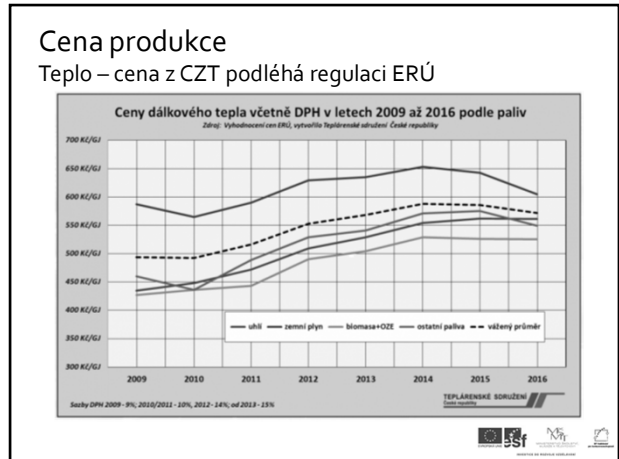
- časový průběh odběru elektřiny a tepla se liší

X

- výroba elektřiny a tepla je u KVET vzájemně závislá

lze řešit

- strukturováním zdroje = kombinace výroby
  - elektřiny a tepla v KVET
  - špičkového odběru tepla redukcí nebo ve špičkových kotlích
- nákupem deficitu výkonu – obvykle elektrického

- ### Členění nákladů
- náklady lze klasifikovat podle různých hledisek:
    - podle závislosti na objemu produkce na
      - pevné (fixní)
      - proměnné (variabilní)
    - podle způsobu vynakládání na
      - investiční = pořizovací (*capital expenditures – CAPEX*)
      - roční provozní (*operating expenditures – OPEX*)
    - podle druhového členění nákladů odrážejícího různé činitele výroby
      - materiálové
      - mzdové
      - na služby nemateriální povahy
      - finanční

Investiční náklady

Dělení

- přímé – investorem vydané

$$N_{i_{pr}} = N_i - U - Do \quad [Kč]$$

- vyvolané
- nepřímé

N_i = celková investice, U = úvěr, Do = dotace

- ### Investiční náklady
- Faktory ovlivňující velikost investičních nákladů
- přímé faktory
    - typ energetického zařízení
    - lokalita
    - úroveň vědeckotechnického rozvoje
  - nepřímé faktory
    - ekonomická situace
    - politická situace

Investiční náklady

Úroveň vědeckotechnického rozvoje

- stav vědeckého výzkumu a vliv technického zdokonalování
- vliv sériové výstavby
- vliv velikosti jednotkového výkonu

$$N_{i2} = N_{i1} \cdot \left(\frac{B_2}{B_1}\right)^\alpha \Rightarrow \text{hyperbolická závislost}$$

B = charakteristický parametr (výkon, povrch, hmotnost...)

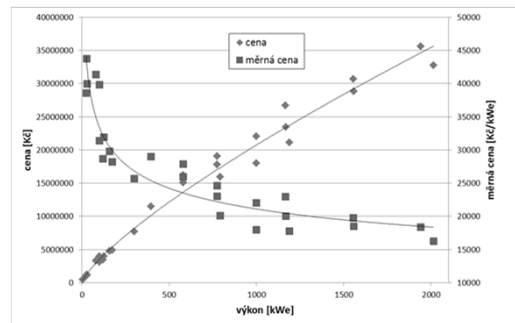
Porovnání ceny elektráren

Typ elektrárny	Výkon (MW)	Měrná cena (US \$/kW)
Paroplynová elektrárna	800	550 – 650
Paroplynová elektrárna	60	700 – 800
Elektrárna s plynovou turbínou	250	300 – 400
Elektrárna s plynovou turbínou	60	500 – 600
Parní elektrárna (uhelná)	800	1200 – 1400
Parní elektrárna (uhelná)	60 ¹⁾	1000 – 1200
Jaderná elektrárna	1250	2000 – 3000
Biomasová elektrárna	30	2000 – 2500

¹⁾ bez přihřívání páry
 Cenová úroveň roku 2007. Náklady investora na management, engineering a úroky během výstavby nejsou zahrnuty.

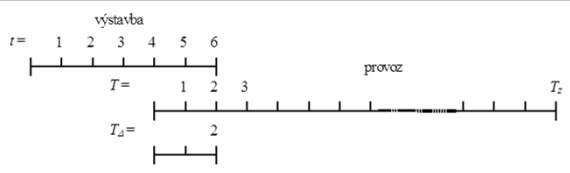

Ceny kogeneračních jednotek

Investiční náklady

Porovnávací investiční náklady

$$N_{ip} = \sum_{t=1}^{T_v} N_{it} \cdot (1+r)^{T_v-t-T_\Delta} \quad [\text{Kč}]$$

$$Z = N_{ip} - N_i \quad \Rightarrow \text{Ztráta vázaností IP}$$

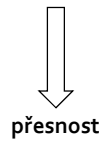

Investiční náklady

Odhad očekávané výše

Investiční náklady připravovaného projektu lze odhadnout

- s použitím měrných investičních nákladů
- odvozením z dříve realizovaných projektů
- podle nabídek potenciálních dodavatelů

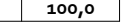
Vždy je třeba zohlednit časový vývoj cen k datu realizace

Provozní náklady

Struktura

Položka	KE	PWR	Teplárna	Výtopna
palivo	64,4	58,5	50,8	59,8
provozní mat.	0,7 ^{*)}	2,3	2,6	1,8
opravy a údržba	18,4	22,8	15,1	13,2
voda	0,7	1,6	1,2	1,1
příkoup. energie	0	0	0	0,7
režie	8,4	8,3	9,8	7,3
ostatní	2,8	1,8	3,2	3,1
Materiálové nákl.	97,4	95,3	82,7	87,0
mzdy	2,6	4,7	17,3	13,0
Provozní náklady	100,0	100,0	100,0	100,0

Provozní náklady

Způsob určení

- sestavení roční provozní bilance – modeluje očekávaný provozní režim
- vychází ze známého objemu roční produkce
- respektuje technické řešení a parametry zařízení
- určuje roční spotřeby paliv a provozních materiálů
- je nutné respektovat
  - ztráty
  - vlastní spotřebu elektřiny a tepla výrobní
  - změny odběru / produkce v čase
- kvantifikované roční materiálové vstupy se vynásobí odhadnutou měrnou cenou
- je třeba predikovat její časový vývoj

Palivové náklady a náklady na aditivum

$$N_{pvT} = \sum_{i=1}^n M_{pv_i} \cdot c_{pv_i} = \sum_{i=1}^n M_{pv_i} \cdot \bar{Q}_{n_i} \cdot c_{q_i} = \sum_{i=1}^n \bar{q}_{pr} \cdot A_{pr} \cdot c_{q_i}$$

- Vztah je vhodný pro výpočet palivových nákladů u KE.
- Výpočet palivových nákladů u JE je složitější:
  - Najetí bloku jaderné elektrárny vyžaduje zavezení určitého minimálního množství paliva do reaktoru. Náklady na tuto první vsázku jsou tedy nutné pro zajištění pohotovového výkonu a představují tedy část "nákladů na výkon", tj. část stálých nákladů.
  - Do ceny palivových článků je nutno zahrnout náklady na těžbu a úpravu jaderného paliva, výrobu palivových článků, na uložení paliva po použití evt. dobropisy za jaderná paliva získaná z použitých palivových článků při přepracování. Uvedené náklady se vynakládají v různou dobu a proto se musí aktualizovat ke společnému datu.

Palivové náklady JE

V praxi byly přijaty při výpočtu palivových nákladů JE následující předpoklady:

- cena první vsázky paliva je zahrnuta v investičních nákladech
- palivové náklady mezi prvním najetím bloku a první výměnou paliva jsou nulové,
- 2/3 první vsázky paliva „zůstávají“ po celou dobu ekonomické životnosti bloku v reaktoru a je proto nutné jejich odepsání po skončení provozu a to formou snižování palivových nákladů po celou dobu životnosti

Palivové náklady JE

- tyto odpisy se počítají podle vztahu

$$n_{pv,m} = \frac{N_{pv,m}}{A_m} - \frac{2}{3} \frac{N_{pv,1}}{\sum_{m=1}^n A_m} \quad [\text{Kč/MWh}]$$

kde značí

- $n_{pv,m}$ [Kč/MWh] měrné palivové náklady na m -tou vsázku,
- $N_{pv,m}$ [Kč] počáteční náklady na palivo vyjímání z reaktoru po m -té kampani,
- A [MWh] dodaná elektrická energie v m -té kampani,
- n [1] počet kampaní za ekonomickou životnost bloku
- dobropisy za znovuzískané palivo při přepracování se předpokládají ve výši 30% původní ceny zaváženého paliva.

Palivové náklady JE

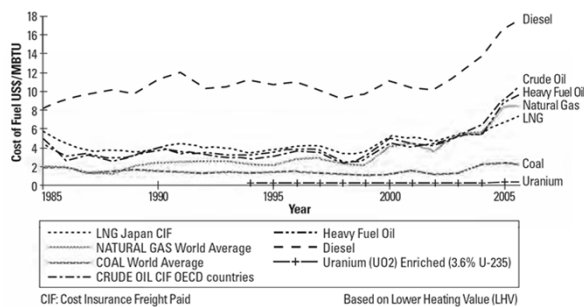
Při odhadech a méně přesných výpočtech lze aplikovat zjednodušený vztah

$$N_{pvT} = \frac{C_{pv,el}}{24 \cdot \eta_{el,pr} \cdot \bar{W}} \cdot A_{pr} \quad [\text{Kč/rok}]$$

kde značí

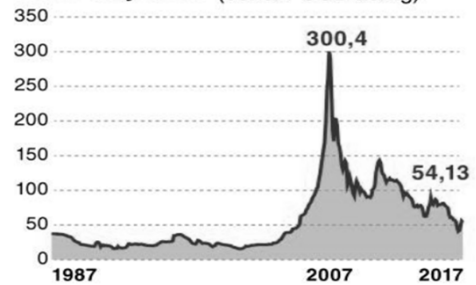
- $\eta_{el,pr}$ celkovou střední účinnost na prahu bloku JE (čistou),
- $\bar{W}$ [MWd/kg] střední vyhoření,
- A_{pr} [MWh/rok] roční dodávku energie na prahu výroby,
- $C_{pv,el}$ [Kč/kg] cenu palivových článků – měly by zahrnovat všechny dříve uvedené faktory

Časový vývoj ceny paliv

Časový vývoj ceny paliv

Kolik stojí uran (cena v USD za kg)

Porovnání účinnosti a palivových nákladů

při rostoucí ceně paliv se stává účinnost bloků pracujících v základním a pološpičkovém režimu hlavním ekonomickým faktorem

Typ elektrárny	Výkon (MW)	Účinnost (%)
Paroplynová elektrárna	800 ¹⁾	55 – 59
Paroplynová elektrárna	60 ¹⁾	50 – 54
Elektrárna s plynovou turbínou	250	38 – 40
Elektrárna s plynovou turbínou	60	35 – 42
Parní elektrárna (uhelná)	800	(42) – 47
Parní elektrárna (uhelná)	60	30 – 35
Jaderná elektrárna	1250	35
Biomasová elektrárna	30	28 – 32

¹⁾ bez dospalování

Náklady na vodu

$$N_{vT} = M_{vs} \cdot c_{vs} + M_{vp} \cdot c_{vp} = A_{pv} \cdot (m_{vs} \cdot c_{vs} + m_{vp} \cdot c_{vp})$$

Náklady na provozní materiál

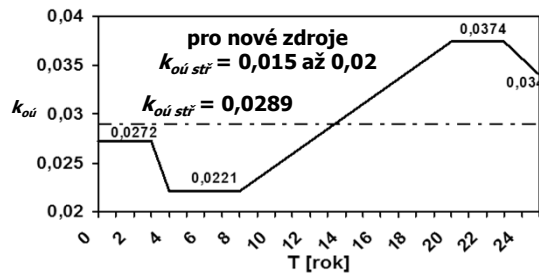
$$N_{mpT} \doteq k_{pm} \cdot N_{pv}$$

Náklady na režii a ostatní

$$N_{roT} = (k_r + k_o) \cdot (M + N_o)$$

Náklady na opravy a údržbu

Vanová křivka nebo $N_{ouT} = k_{ou\ st\ r} \cdot N_i$

Porovnání provozních nákladů a nákladů na opravy a údržbu

V porovnání s palivovými a kapitálovými náklady méně významné
Obvykle nepřesahují 10 % výrobní ceny elektřiny

Variabilní provozní náklady a náklady na OaÚ

Typ elektrárny	Výkon (MW)	Náklady (US s/MWh)
Paroplynová elektrárna	800	2 – 3
Paroplynová elektrárna	60	3 – 4
Elektrárna s plynovou turbínou	250	3 – 4
Elektrárna s plynovou turbínou	60	4 – 5
Parní elektrárna (uhelná)	800	2,5 – 3,5
Jaderná elektrárna	1250	2,0
Biomasová elektrárna	30	5 – 8

Náklady na přikoupenou energii

$$N_{peT} = A_{peT} \cdot c_{pe}$$

Mzdy

$$M_T = n_{os} \cdot \bar{m} = k_{os} \cdot P_i \cdot \bar{m} = \frac{k_{os}}{n_i} \cdot N_i \cdot \bar{m}$$

Porovnání provozních nákladů a nákladů na opravy a údržbu

Fixní provozní náklady a náklady na OaÚ (převážně mzdy a pojištění)

Typ elektrárny	Výkon (MW)	Náklady (mil. US s/rok)
Paroplynová elektrárna	800	6 – 8
Paroplynová elektrárna	60	3 – 4
Elektrárna s plynovou turbínou	250	2 – 2,5
Elektrárna s plynovou turbínou	60	1 – 1,5
Parní elektrárna (uhelná)	800	12 – 15
Jaderná elektrárna	1250	40 – 60
Biomasová elektrárna	30	3 – 4

Provozní náklady v roce T

$$N_{pT} = N_{pvT} + N_{vT} + N_{pnT} + N_{ouT} + N_{roT} + N_{peT} + M_T$$

Roční výrobní náklady

$$N_{vpT} = N_i / T_o + N_{pT}$$

T_o = doba odpisování

Měrné výrobní náklady

$$n_v = \frac{N_{vT}}{A_{prT}} \quad [\text{Kč/kWh}]$$

kde je možno použít vyjádření roční čisté dodávky energie

$$A_{pr} = A_{sv} \cdot (1 - k_{vs}) = T_i \cdot P_i \cdot (1 - k_{vs}) \quad [\text{kWh/r}]$$

pak

$$n_v = \frac{1}{T_i(1 - k_{vs})} (k_{ni} \cdot n_i + k'_{os} \cdot \bar{m}) + (1 + k_{pm}) \cdot \bar{q}_{pr} \cdot c_q + \sum m_v \cdot c_v$$

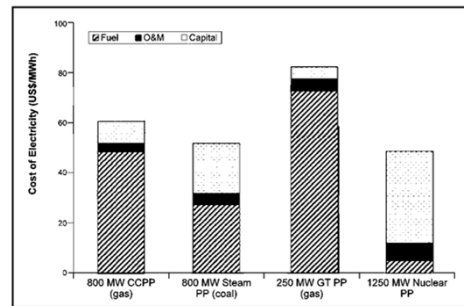
kde je

$$k_{ni} = a_{T_z} + k_{ou} + \frac{k_r + k_o}{T_z} \quad k'_{os} = (k_r + k_o + 1) \cdot k_{os}$$

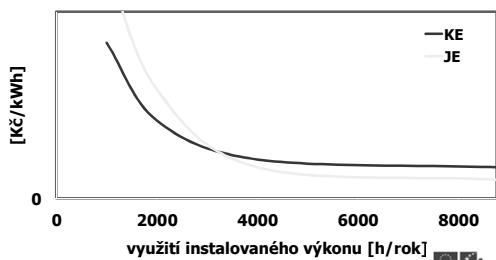
Porovnání výrobních nákladů na elektřinu

pro elektrárny v základním zatížení s využitím 8000 h/r

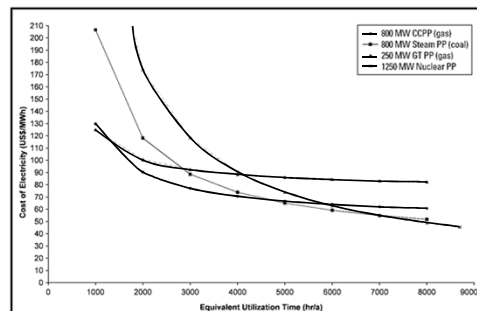
Analýza závislosti n_v na T_i

$$n_v = \frac{A}{T_i} + B \quad A = f(N_i, m) \quad B = f(N_{pvT})$$

Porovnání výrobních nákladů na elektřinu

vliv doby využití

Porovnání výrobních nákladů na elektřinu

vliv doby využití – z výpočtů vychází následující optimální volba technologie podle doby využití:

- pod 1500 h/r   plynová turbína
- 1500 až 5000 h/r   paroplynová elektrárna
- 5000 až 7000 h/r   uhelná parní elektrárna
- nad 7000 h/r   jaderná elektrárna

